

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2005-2 Sayı/Issue: 11

ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN TEKNOLOJİ KULLANIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE BEKLENTİLERİ*

Erkan TEKİNARSLAN**
Ahmet YIKMIŞ***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki bir il ve çevresinde bulunan özel eğitim okulları, özel eğitim sınıfları ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin teknoloji kullanımındaki karşılaştıkları problemler ve bunların giderilmesine yönelik görüşlerini ve beklentilerini belirlemektir. Öğretmenlere göre en önemli problemler özel eğitime yönelik yeterli teknolojik araç-gereçlerin bulunmaması, teknolojilerin alımı ve yenilenmesi için gerekli bütçenin yetersiz olması, teknoloji alımı ve bağışlanmasındaki bürokratik engellerin olması, teknoloji bakımı ve tamiratının yapılamaması veya geç yapılması, bazı engelli çocuk ailelerinin teknoloji kullanımında bilinçsiz olmaları ve öğretmenlerin bazı teknolojileri yeteri kadar kullanma bilgi ve becerisine sahip olmamalarıdır. Bu problemlerin ortadan kaldırılması için özel eğitim kurumlarına teknoloji alımı konusunda maddi destek sağlanması, ailelerin özel eğitim teknolojisi kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, teknoloji alımı ve bağışları için mevcut mevzuattaki bürokratik engellerin kaldırılması, okul çevrelerinin ve sınıfların engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi ve öğretmenlere yeni çıkan teknolojilerin kullanımına yönelik seminerler düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji kullanımı, yardımcı teknoloji, özel eğitim kurumları.

ABSTRACT

The purpose of this study is to discuss problems that special education teachers face about technology use in special education institutions, special education classrooms, and rehabilitations centers mostly located in a city at West Black Sea Region, Turkey. Then to discuss ideas and expectations of the

* Gazi Üniversitesi'nin düzenlediği 15. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. A.İ.B.Ü. Eğitim Fakültesi.

*** Yrd. Doç. Dr. A.İ.B.Ü. Eğitim Fakültesi.

teachers to solve these technology problems in special education institutions. According to the teachers, most important problems are lack of technological equipment for special education, insufficient budget to buy and renovate the technology, bureaucratic barriers to buy and donate the technology, lack of maintenance and reparation of technology or delaying these problems, unconscious of some families, that have children with disabilities, regarding technology use, and lack of teacher knowledge and skills about technology use. In order to solve these problems, financial support must be given to special education institutions, the families must be conscious of technology use, bureaucratic barriers to buy and donate the technology must be removed, school environments and classrooms must be designed depend on the needs of children with disabilities, and seminars must be arranged to provide information to the teachers about use of new technologies.

Keywords: Assistive Technology, special education institutions.

GİRİŞ

Özel eğitimde kullanılan teknolojiler genellikle “yardımcı teknoloji” kavramı altında toplanmaktadır . Yardımcı teknoloji engelli bireylerin işlevsel yeteneklerini sürdürmeye, artırmaya yada geliştirmeye yarayan ticari amaçla geliştirilmiş olsun yada olmasın her türlü ürün, araç ve gereçlerdir (Assistive Technology Act ,1998). Bir başka ifadeyle yardımcı teknoloji “ bireylerin engellerini, yetersizliklerini ve güçlüklerini bypass etmeye yada telefi etmeye yarayan herhangi bir materyal, araç yada sistemlerdir” (Raskind, 1999).

Yardımcı teknolojinin temel amacı yetersizlikleri yada engelleri ortadan kaldırmak yada iyileştirmek değil onları telafi etmektir. Örneğin, işitme engellilerin kulaklık kullanımı rahatsızlığı yada engeli ortadan kaldırmaz ama işitme kaybını telafi eder. Öğrenme güçlüğü durumundaysa, öğrenme güçlüğü bulunan insanların güçlüklerini ve yetersizliklerini telafi ederek tam kapasitelerine ulaşmalarına ve elde ettikleriyle tatmin olacakları mutlu bir hayat yaşamalarına yardım eder (Raskind, 1999)

Yardımcı teknolojiye örnek olarak okuma güçlüğü çeken bireylere mekanik yada elektronik ses kullanarak kitapları sesli okuyan okuma makineleri gibi ileri teknoloji ürünleri gösterilebilir. Ses tanıma sistemleri de ileri teknoloji grubuna dahildir. Bu sistem engelli bireylere yazıları elle yazmak yerine bilgisayara sesli olarak söyleyerek yazma fırsatı verir. Geleneksel teknoloji yada araçlar daha yaygın kullanılan daha ucuz araç-gereçleri kapsar. Örneğin, kaset çalarlar ve kaydediciler gibi biraz daha düşük teknolojiler okuma makineleri gibi ileri teknolojilere göre daha ucuzdur ve bellekte tutma yada dinleme güçlüğü olan insanlara konuşulan bilgiyi kalıcı olarak kaydetme

hizmeti için yaygın olarak kullanılır. Yardımcı teknolojinin her iki çeşidi de, “ileri ve geleneksel teknolojiler”, insanların kendileri için en uygun teknolojiyi seçmeleri şartıyla bilgiyi toplama ve düşünceleri açıklama gibi etkinliklere fırsat vererek engelli bireyler, örneğin, öğrenme güçlüğü çekenler, için hayatı daha kolay kılarlar (Raskind, 1999)

Sonuç olarak yardımcı teknoloji engeli, yetersizliği yada güçlüğü olan bireylerin bireysel bağımsızlıklarını kazanmalarına yardım eder. Birçok zaman bu bireyler yardım için anne-babaya , kardeşlerine, arkadaşlarına yada öğretmenlerine bağımlıdırlar. Fakat aynı zamanda, aşırı bağımlılık birçok bireyde yetişkinliğe geçmeyi yavaşlatır. Ayrıca özgüveni düşürerek çözebilecekleri bir problemle karşılaştıklarında kendileri çözmek yerine başkalarına bağımlı kalırlar. Yardımcı teknoloji engeli olan insanlara işlerini kendi kendilerine yapmaları ve problemleri kendi kendilerine çözmeleri için yöntem ve araç gereç sağlar (Raskind, 1999). Bu araştırmanın amacı özel eğitim okulları, özel eğitim sınıfları ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin yardımcı teknoloji kullanımında karşılaştıkları problemler ve bu problemlerin çözümüne yönelik görüş ve beklentilerini tespit etmektir.

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden “görüşme” ve “gözlem” teknikleri kullanılmıştır (Boğdan & Biklen, 1992). Bunun için Türkiye’nin Batı Karadeniz Bölgesindeki bir il ve çevresinde bulunan özel eğitim okulları, özel eğitim sınıfları ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerle teknoloji kullanımı konusunda yüz-yüze görüşme yapılmıştır ve okullarda gözlemlerde bulunulmuştur. Araştırma 2005 yılı bahar döneminde yürütülmüştür ve araştırmaya gönüllü olarak 16 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplamak için daha önceden belirlenen üç tane temel görüşme sorusu kullanılmıştır. Bu sorular:

1. Kurumunuzda ne tür özel eğitim teknolojileri kullanıyorsunuz?
2. Özel eğitim teknolojilerinin alımında, kullanılmasında, bakımında ve yenilenmesinde ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
3. Bu problemlerin çözümü için görüş ve beklentileriniz nelerdir?

Görüşmeler 10 ile 15 dakika arasında sürmüştür. Ayrıca katılımcı öğretmenlerden detaylı bilgi almak için gerektiğinde ilave sorular sorulmuştur.

Görüşme ve gözlem teknikleri kullanılarak elde edilen veriler okunduktan sonra sayı ve harf kullanılarak kodlanmıştır ve kodlama yapılamayan veriler kapsam dışı tutulmuştur. Daha sonra aynı koda sahip veriler belirli kategoriler altında sınıflanmış ve rapor edilmek üzere ortak başlıklar altında toplanmıştır (Denzin, 1989).

BULGULAR

Araştırma sonunda elde edilen verilerin analizinden sonra özel eğitim okullarında, özel eğitim sınıflarında ve rehabilitasyon merkezlerinde özel eğitim teknolojileri konusunda öğretmenlerin karşılaştıkları en önemli problemler i) teknoloji yokluğu, ii) teknoloji alımı ve yenilenmesi için gerekli bütçenin olmaması, iii) teknoloji alımı ve bağışlanmasındaki bürokratik engeller, iv) teknoloji bakımının ve tamiratının yapılamaması yada geç yapılması, v) engelli çocuk ailelerinin teknoloji kullanımı konusunda bilinçsiz olmaları ve, vi) öğretmenlerin bazı teknolojileri yeteri kadar kullanma bilgi ve becerisine sahip olmaması olarak ortaya çıkmaktadır.

Kurumlar bazında incelendiği zaman özel eğitim teknolojileri konusunda en fazla problem normal eğitim veren ilk öğretim okullarının özel eğitim sınıflarında yaşanmaktadır. Bu sınıfların çoğunda engelli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik kasetçalar, oyun ve kavram kartları ve çocukların kendi taşıdıkları işitme cihazları ve gözlük gibi araç-gereçler dışında başka teknolojiler bulunmamaktadır.

Kamuya ait özel eğitim okulları özel eğitim sınıflarına göre özel eğitim teknolojilerine sahip olma bakımından daha iyi durumdadırlar. Bu okullarda öğrencilerin bireysel olarak taşıdıkları işitme cihazı, gözlük gibi araç-gereçler dışında bilgisayar, projectör, VCD, TV, oyun CD'leri, eğitsel CD'ler, kavram kartları, renk kartları, yaz-bozlar, oyun hamurları, ve birkaçında rehabilitasyon araç-gereçleri bulunmaktadır. Fakat bu okullardaki teknolojiler de yine öğretmenler tarafından yeterli görülmemekte ve teknoloji alımı, yenilenmesi, bakımı ve kullanımına yönelik bilgi ve beceri konularında problemler yaşanabilmektedir.

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde her ne kadar teknoloji alımı, yenilenmesi ve bakımında problemler yaşansa da diğer kurumlarla karşılaştırıldığı zaman özel eğitime yönelik yardımcı teknolojilerinin en fazla bulunduğu kurumlardır. Özel eğitime muhtaç çocuklar için devletten aldıkları maddi destek nedeniyle bütçeleri kamuya ait özel eğitim kurumlarına göre daha iyi durumdadır ve özel eğitim teknolojilerine daha fazla kaynak ayırabilmektedirler. Her ne kadar kamuya ait özel eğitim kurumlarındaki kadar olmasa da yine özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde de teknoloji alımı, yenilenmesi, bakımı ve kullanımına yönelik bilgi ve beceri eksikliği konularında sıkıntılar yaşanabilmektedir. Özel eğitim kurumlarının teknoloji konusundaki karşılaştıkları problemler ve öğretmenlerin görüş ve beklentileri aşağıdaki bölümlerde detaylı bir şekilde tartışılmaktadır.

ÖZEL EĞİTİM SINIFLARI

Araştırma verilerine göre, özel eğitime muhtaç çocukların ihtiyaçlarına yönelik yardımcı teknolojiler konusunda en yoksun durumda olan yerler özel

eğitim sınıflarıdır. Bu sınıflar normal eğitim gören çocukların ihtiyaçlarına göre tasarlanıp düzenlendiği için çoğunluğunda kaset çalar, oyun kartları, kavram kartları ve çocukların kendi taşıdıkları kulaklık ve gözlük dışında özel eğitime yönelik başka yardımcı teknoloji bulunmamaktadır. Problemlerin temelinde kaynak eksikliği, mevcut mevzuat yada bürokratik engeller bulunmaktadır. Araştırmaya katılan bir öğretmen özel eğitim sınıflarının yardımcı teknoloji kullanımını konusundaki problemlerini şu şekilde özetlemiştir:

“Sınıfımız normal eğitim veren bir sınıf gibi donatıldığı için özel eğitim öğrencilerine yönelik herhangi bir cihaz bulunmamaktadır. Bu nedenle cihaz bakımı ve yenilenmesi gibi bir problemimiz bulunmamaktadır. Alımı konusunda birtakım sıkıntılar tabii ki yaşanmaktadır. Bu sıkıntıların çözümü için idaremize isteklerimizi sunmaktayız. Şu ana kadar Rehberlik Araştırma Merkezi'nin de [RAM] belirttiği ihtiyaçlara yönelik somut bir adım atılmamıştır.”

Öğretmenlerin çoğunluğu sınıflarında özel eğitim teknolojisi kullanımı konusunda yaşadıkları problemlerin maddi yetersizlikler, mevcut mevzuat ve bürokratik engellerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bir öğretmen bürokratik engellerden dolayı yaşadıkları problemleri şu şekilde açıklamıştır:

“Her yıl araç gereç eksiklikleri Milli Eğitim Müdürlüğü'ne müze bildiriyoruz. Fakat somut bir sonuç çıkmıyor. Ben en büyük sıkıntının bürokrasiden kaynaklandığını düşünüyorum. Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bir konu için gittiğimde müdür, “O okulda işitme engelliler sınıfı mı var?” diye soruyorsa gelin gerisini siz düşünün. Vatandaşlardan sınıfımıza yardım etmek isteyen çıktığında idari mevzuatlara takılmaktadırlar. Sınıfımızda en ufak bir değişiklik yapılmak istense mevzuata takılıyor. Ödenekler yetersiz. Yönetim en ufak bir pencere yalıtımını bile yapamamaktadır. Vakıf sadece sınıfın boya ve badanasına yardım etmektedir. Bunun gibi sorunların çözülmesi için mevcut mevzuatın değiştirilmesi, öğretmen olarak kadro ve kalıcı sınıf gibi sorunlarımızın çözülmesi gerekmektedir diye düşünüyorum.”

Özel eğitim sınıflarının bazılarında işitme kaybı yada görme bozukluğu olan çocuklar kulaklık ve gözlük gibi kendi sahip oldukları araç-gereçleri kullanmaktadırlar. Fakat böyle durumlarda da bazı aileler çocuklarının bu tür teknolojilerinin alımı, bakımı ve kullanımı konusunda öğretmenlerle işbirliği yapmamaktadır. Devlet güvencesi ve alım gücü olmayan bazı aileler de çocuklarının engellerini göz ardı ederek gerekli teknolojiyi almamaktadır. Örneğin, bazı öğretmenler SSK'nın işitme cihazı pil ücretlerini karşılamadığını ve bazı ailelerin maddi yetersizlikler nedeniyle bu cihazların pillerini alamadıklarını ve pil bitmesin diye çocuklarına cihazı az kullandırdıklarını bildirmişlerdir. Özel eğitim sınıfında çalışan bir öğretmen sınıfta kulaklık kullanmak zorunda olan bazı öğrencilerin karşılaştıkları problemleri şu şekilde açıklamaktadır:

“Sınıfımda bulunan çocukların tamamı işitme engellidir. Başka engel yok. Çocuklardan bazılarının aileleri zengin. Hal böyle olunca çocuklar kaliteli cihazlar kullanabiliyor iyi duyabiliyor. Fakat iki öğrencimin ailesi açıkçası hem fakir hem de çok cahil. Neden böyle söyledim açıklayım. Bu iki çocuk kardeş ve gördüğünüz gibi işitme engelliler ve işitme cihazları yok. Ailelerine işitme cihazı almalarını söylediğimde ise bana verdikleri cevap daha içler acısı bir durumu ortaya çıkarıyor. “Bizim çocuklarımızda hiçbir sağlık problemi yok” diyorlar. Bence ailelerin eğitimi normal müfredatta en az bir saatte olsa bulunmalıdır.”

ÖZEL EĞİTİM OKULLARI

Özel eğitim okulları teknolojik araç-gereçler bakımından özel eğitim sınıflarından daha iyi durumdadırlar. Örneğin, bir çok özel eğitim okulunda çocukların bireysel olarak kullandıkları gözlük ve işitme cihazları dışında VCD, televizyon, bilgisayar, projektör, tepegöz, eğitim ve oyun CD’leri, oyun kartları, kavram kartları, renk kartları, yaz-bozlar, ahşap bloklar, oyun hamurları gibi araç-gereçler kullanılmaktadır. Ayrıca, birkaç okulda da rehabilitasyon araçları bulunmaktadır. Fakat bu okullarda da doğrudan çocukların engeline yönelik ortopedik araç-gereçler, rehabilitasyon araçları ve işitme cihazları gibi özel eğitim teknolojilerinin alımı, bakımı ve yenilenmesinde problemler bulunmaktadır. Ayrıca özel eğitim okullarının bir çoğunda öğretmenler teknoloji kullanımında bilgi eksikliğinden dolayı sıkıntı yaşayabilmektedir. Özetle, bu okullardaki özel eğitim teknolojisi konusunda karşılaşılan problemlerin temelinde maddi kaynak eksikliği, bürokratik engeller, öğretmenlerin özel eğitim teknoloji kullanımı konusunda yeterince bilgi ve beceriye sahip olmaması ve mevcut teknolojilerin bakımının ve tamirinin yapılamaması yada geç yapılması yatmaktadır.

Bazı öğretmenler özel eğitim teknolojileri konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ve kullanma konusunda da yeterince beceri sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Bir öğretmen teknoloji alımında ve kullanımında karşılaştıkları problemleri şu şekilde ifade etmektedir:

“Bizler bir cihaz almak istesek nereye ve nasıl alınacağı ve kurulacağı konusunda tam bilgili değiliz. Özel eğitim teknolojilerinin neler olduğunun tam olarak hem bizlere hem idarecilere öğretilmesinde fayda görüyoruz. Bu cihazları satanlarda yeterince tanıtımını yapmamaktadırlar. Ayrıca sınıflarımız için bir bina yok, prefabrik. Bu bloklarda gece hırsızlık olayları çok olmakta ve cihazlar bize zimmetlenmektedir. Bizler böyle pahalı cihazların zimmetlenmesinden yana değiliz. Başka bir konu, özel eğitim kurumlarında öğrenci başına devlet 350 milyon gibi bir ücret verirken Milli Eğitime bağlı resmi sınıflarda böyle bir durum söz konusu olmamaktadır. Bunu ancak yasa çıkarıcılarımız çözebilir. Sorunlarımızın çözümü içinde gerekli sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve tüm kurumlar bilgilendirilmelidir. Ayrıca aileler eğitilmelidir.”

Ayrıca bir çok öğretmen özel eğitim teknolojisi alımında karşılaşılan maddi ve bürokratik engellerden bahsetmişlerdir. Bir öğretmen özel eğitim teknolojisi alımı konusunda okullarındaki yaşanan problemleri şu şekilde açıklamaktadır:

“Cihazların alımında maddi güçlükler çıkmaktadır. Yardım etmek isteyen vatandaşlar genelde sınıflara isminin verilmesini istemektedir. Bu da idari mevzuatlara takılmaktadır.”

Özel eğitim okullarında karşılaşılan problemlerden bir diğeri de mevcut olan teknolojilerin bakımının ve tamirinin yapılamaması yada geç yapılmasıdır. Örneğin bazı öğretmenler işitme engelli çocukların kulaklık kalıplarının kulaklarına tam yerleştirilememesi, cihaz işitme hortumlarının delinmesi, işitme cihazlarında bulunan kulaklık kalıplarının düzenli bakım ve temizliğinin yapılamaması, ve okullarında bilgisayar gibi teknolojik araçların bakım ve servisinden sorumlu kişilerin bulunmaması yada tamir ve düzeltmelerin vaktinde yapılmaması gibi sorunlardan bahsetmişlerdir. Bir öğretmen teknoloji alımı, tamiri ve bakımı konusunda yaşadığı problemi şu şekilde açıklamıştır:

“Teknoloji isteklerimi bakanlığa ve RAM’a her fırsatta bildirdim fakat bir sonuç alamadım. Sınıfımda sadece teybim bulunduğu için kullanımda sıkıntı yaşamıyorum. Yalnız zihinsel engelli çocuklarla çalışıyorum ve bu öğrenciler bu tür aletlerle oynamayı sevdikleri için teybim birkaç kere bozuldu. İdareye başvurduğum bir sonuç alamadım. Maddi olanaklar kısıtlı olduğu için en sonunda velilerden tamir ettirmelerini istedim.”

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİ

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri kamuya ait özel eğitim okulları ve özel eğitim sınıflarına kıyasla özel eğitim teknolojilerine sahip olma bakımından daha iyi durumdadırlar. Devlet bu kurumlara öğrenci başına aylık 350 milyon lira yardımda bulunduğu için teknolojik araç-gereç alımı konusunda diğer resmi kurumlara göre daha az sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu merkezlerin çoğunda ortopedik engelli çocuklar için hazırlanmış tırmanma rampaları tekerlekli sandalye, tripot (üçayaklı yürüteç), yürüme bantları, kasları geliştirmek için bisiklet, çeşitli ağırlıklar ve hareket amaçlı toplar bulunmaktadır. Ayrıca, işitme engelli öğrencilere yönelik kulak arkası işitme cihazları ve FM sistemi (net ses alıcılar) kullanılmaktadır. Bunların dışında bu merkezlerde eğitim amaçlı bilgisayar, projeksiyon, TV, VCD, eğitim CD’leri kasetçalar gibi araç-gereçler bulunmaktadır. Bu merkezlerde zihinsel engelli çocuklara yönelik ahşap yaz-bozlar, kavram oyuncakları, ahşap bloklar ve beceri küpü gibi çeşitli araç-gereçlerde bulunmaktadır.

Bu merkezlerde diğerlerine göre daha fazla özel eğitime yönelik teknolojik araç-gereçler bulunmasına rağmen buralarda da yine teknoloji alımı, yenilenmesi ve bakımı ve kullanımı konusunda problemler yaşanmaktadır.

Örneğin, bazı rehabilitasyon merkezlerinde işitme engellilerin kullanımına yönelik cihazlar için odyometrist olmayışı bu tür cihazların bakımı ve kullanılmasını güçleştirmektedir. Ayrıca ailelerin maddi yetersizlikten dolayı kulaklık pillerini değiştirememesi gibi problemler resmi kurumlarda karşılaşılan problemlere benzer olarak rehabilitasyon merkezlerinde de yaşanmaktadır.

Bir öğretmen rehabilitasyon merkezlerinde karşılaştıkları problemleri şu şekilde özetlemektedir: “En çok karşılaştığımız problem cihaz alımında karşımıza çıkıyor. Özel kurum olduğundan dolayı bireylere bağımlılık söz konusu. Bazı aileler çocuklarının işitme cihazı pillerini yenilemiyor. Bunun dışında bu cihazların bakımında sorunlar yaşanabiliyor”.

Benzer olarak başka bir öğretmen rehabilitasyon merkezlerinde karşılaştıkları problemleri aşağıdaki gibi belirtmektedir:

“En büyük sıkıntımız bu cihazların alımının maliyet bakımından pahalı olması. Örneğin bir yaz-boz da küçük bir parça 400 milyon ve üstü olmaktadır. Elimizdeki cihazların alımını ise bağlı bulunduğumuz Ankara’daki vakfımız karşılamaktadır. Ayrıca pahalı ve teknik donanımlı bir cihazı kullanacak yeterli eğitimcimiz bulunmamaktadır.”

Sonuç olarak özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde resmi kurumlardaki kadar olmasa da yine teknoloji alımı, yenilenmesi, bakımı ve kullanımı konularında problemler yaşanmaktadır.

GÖRÜŞ VE BEKLENTİLER

Özel eğitim kurumunda çalışan öğretmenler teknolojik araç-gereçler konusunda var olan problemlerin temel kaynakları olarak maddi sıkıntıları, teknoloji alımı ve bakımı için mevcut bürokratik engelleri, ailelerin teknoloji kullanımındaki bilinçsizliğini ve öğretmenlerin yeni teknolojiler konusunda bilgisizliğini göstermektedirler. Özel eğitim kurumunda çalışan öğretmenler bu problemlerin çözümü için görüş ve beklentilerini: teknoloji alımı için ödeneklerin artırılması, teknoloji alımı ve bireylerin teknoloji bağıışı yapmasında mevcut mevzuattaki bürokratik engellerin kaldırılması, sınıfların öğrencilerin engel durumuna göre düzenlenmesi, fiziksel ve ortopedik engelli öğrenciler için gerekli düzenlemelerin yapılması alt yapının kurulması, sınıfların teknolojik olarak donatılması için hem idarecilerin hem de sivil toplum örgütlerinin bilinçlendirilmesi, işitme cihazı gibi hassas teknolojilerin bakımı için teknik eleman ve hizmetlerin sağlanması, yeni teknolojilerin tanıtılması ve kullanımını yönelik seminerler düzenlenmesi, ailelerin teknoloji kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi ve devlet desteği olmayan ailelere

kulaklık ve pil alımı gibi konularda maddi destek sağlanması olarak bildirmişlerdir.

SONUÇ

Özel eğitim okulları, özel eğitim sınıfları ve rehabilitasyon merkezleri teknolojik araç-gereç alımı, yenilenmesi, bakımı ve kullanımı konusunda problemler yaşamaktadırlar. Özel eğitim teknolojisi bakımından en yoksun durumda olan kurumlar normal eğitim veren okulların özel eğitim sınıflarıdır. Bu sınıfların çoğunda kasetçalar, oyun kartları, kavram kartları ve engelli bireylerin kendi bireysel olarak kullandıkları kulaklık ve gözlük gibi araçlar dışında başka bir özel eğitime tabii teknolojik araç kullanılmamaktadır. Ayrıca bazı aileler çocuklarının işitme cihazı gibi araçlarının alımı yada pillerinin değiştirilmesi konusunda kurumlarla işbirliği yapmamaktadır.

Özel eğitim okulları teknolojik araç-gereçler bakımından özel eğitim sınıflarından daha iyi durumdadırlar. Bu okullarda engelli bireylerin bireysel araç-gereçleri dışında projectör, bilgisayar, TV, VCD, oyun CD'leri, eğitim CD'leri, tepegöz, oyun kartları, kavram kartları, renk kartları, yaz-bozlar, ahşap bloklar, oyun hamurları gibi araç-gereçler kullanılmaktadır. Ayrıca birkaç okulda da rehabilitasyon araçları bulunmaktadır. Fakat bu okullarda da teknolojik araç-gereçlerin alımı, yenilenmesi, bakımı ve kullanımına yönelik bilgi ve beceri konularında problemler yaşanmaktadır.

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri kamuya ait özel eğitim okulları ve özel eğitim sınıflarına kıyasla özel eğitim teknolojilerine sahip olma bakımından daha iyi durumdadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı bu kurumlara öğrenci başına aylık 350 milyon lira yardımda bulunduğu için teknolojik araç-gereç alımı konusunda diğer resmi kurumlara göre daha az sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu merkezlerin çoğunda ortopedik engelli çocuklar için hazırlanmış tırmanma rampaları tekerlekli sandalye, tripot (üçayaklı yürüteç), yürüme bantları, kasları geliştirmek için bisiklet, çeşitli ağırlıklar ve hareket amaçlı toplar bulunmaktadır. Bunların dışında bu merkezlerde eğitim amaçlı bilgisayar, projeksiyon, TV, VCD, eğitim CD'leri kasetçalar gibi araç-gereçler bulunmaktadır. Bu merkezlerde diğerlerine göre biraz daha fazla özel eğitime yönelik teknolojik araç-gereçler bulunmasına rağmen buralarda da yine teknoloji alımı, yenilenmesi ve bakımı ve kullanımı ve ailelerin teknoloji kullanımında destekleri konularında problemler yaşanmaktadır.

Sonuç olarak özel eğitim kurumlarındaki teknoloji konusundaki problemlerin temelinde teknoloji alımı ve yenilenmesi için yeterli bütçenin olmaması, öğretmenlerin özel eğitim teknoloji kullanımı konusunda yeterince bilgi ve beceriye sahip olmaması, ailelerin teknoloji kullanımında kurumlarla işbirliği

yapılmaları ve mevcut teknolojilerin bakımının ve tamirinin yapılamaması yada geç yapılması yatmaktadır. Ayrıca kamuya ait özel eğitim kurumlarında teknoloji alımını ve şahısların teknoloji bağışında bürokratik engellerle karşılaşılabilir.

Bu problemlerin çözümü için özel eğitim kurumlarına teknolojik araç-gereç alımı konusunda maddi destek sağlanması, ailelerin özel eğitim teknolojisi kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, teknoloji alımı ve bağışları için mevcut mevzuattaki bürokratik engellerin kaldırılması, okul çevrelerinin ve sınıfların engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi, öğretmenler için yeni çıkan teknolojilerin kullanımı ve tanıtımına yönelik seminerler düzenlenmesi ve özel eğitim kurumlarındaki teknoloji bakımı ve tamiri için teknik hizmetlerin verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Assistive Technology Act (1998). One Hundred Fifth Congress of the United States of America. Retrieved November 10, 2005 from <http://section508.gov/docs/AT1998.html>
- Bogdan, R. & Biklen, S. K. (1992). Qualitative research for education. MA: Allyn and Bacon.
- Denzin, N. K. (1989). The research act. A theoretical introduction to sociological methods. NJ: Prentice Hall, Inc.
- Raskind, M. (1999). Assistive Technology for Children with Learning Difficulties CA: Schwab Foundation For Learning.